

ZDENĚK KUDĚLKA

DÍLO ARCHITEKTA BEDŘICHA ROZEHNALA

(K umělcovým pětasedmdesátým narozeninám)

Místo současné architektury v oblastech umělecké, vědecké a technické aktivity člověka, hranicemi značně neurčitých, není dostatečně zřetelné. Lze připomenout právě její vztah k umění a k vědě, jejich měnící se podíl na vzniku architektury nebo její nové poslání v ekologické interdisciplině tvorby prostředí. Nicméně přesto vystupuje vždy jako její konstantní a určující vlastnost, odlišující ji od jiných oblastí, nevyhnutelná přítomnost přesně definované funkční složky. V dějinách estetiky, popřípadě teorie architektury patřila ovšem otázka účelu vždy k nejspornějším. Převážně se sice uznávala nutnost nějakého účelu v architektuře, zároveň se však soudilo, že účel je něco mimoestetického, co nemůže určovat podstatu estetického útvaru. Rozpornost tohoto pojetí se pokusily překonat mladší interpretace, které spatřovaly východisko v jakémisi materialismu nebo mechanickém funkcionalismu a odvozovaly architektonický tvar z účelového poslání architektury, přičemž jeho estetickou hodnotu měřily podle stupně naplnění účelu. Dosti kuriózní variantou tohoto postoje bylo kompromisní stanovisko, které požadovalo od architektury, aby neodporovala svému účelovému určení.

S příchodem moderní stavební kultury, která zpřevracela předchozí hierarchii hodnot, mimo jiné nastolením prostoru jako hlavního problému architektury, se změnil také názor na otázku účelu. Příčiny této změny jsou dostatečně známé: je to především proces socializace a humanizace architektury, který na první místo postavil kolektivní a individuální obydlí a obrátil tak pozornost na „vnitřek“ staveb, a podobně naléhavý proces její ekonomizace vyplývající ze stupňovaného rozsahu produkce. Byl-li dříve účel stavby často až něčím vedlejším, co jí mohlo být popřípadě dodatečně přisouzeno, stal se od počátku tohoto století — i když ne všude a důsledně — nejen podmínkou jejího vzniku, ale také spolutvůrcem její podoby. Také toto pojetí účelu mělo ovšem svůj složitý vývoj, když například původně nerozlišovalo praktické životní funkce na úrovni fyzického horizontu od funkcí ideálních nebo když přísně účelné a racionální utváření okolního světa, jež popřípadě vylučovalo architekturu z oblasti umění, vystřídalo úsilí o harmonický vyrovnaný vztah mezi funkcí a tvarem.

I když jde o otázku neobyčejně komplikovanou, kterou stručná zmínka o ní může snad spíše zatemnit než objasnit, je třeba ji předeslat pokusu o charakteristiku díla Bedřicha Rozehnal. A to proto, že Rozehnal se v něm zaměřil zejména na nemocniční, školní a obytné stavby, u nichž je řešení

účelu složitějším problémem, než například u monumentálních reprezentačních nebo administrativních budov. Třebaže typologické hledisko, jež zavedla historie umění 19. století pod vlivem přírodních věd a jež má mezi dějepisci umění kupodivu i dnes své zastánce, je při dějinném zkoumání architektury značně nevýhodné svou protihistoricky založenou systematickou, má zde při nikoli nutném vývojovém přístupu pouze k části díla své opodstatnění. Nejen proto, že obytnou stavbou se Rozehnal obíral stále méně a že se tak druhově rozsah jeho tvorby zúžil, nýbrž pro stále soustavnější a důraznější řešení funkčních otázek konkrétního stavebního typu a jejich tvarové interpretace. Jak ukazuje seznam jeho více než čtyřicetileté projektantské činnosti, začal se již v jejich samotných počátcích specializovat na stavbu nemocnic. Tedy na ten druh architektonické tvorby, který neměl souvislejší tradici a který byl nejen u nás, ale také ve většině evropských zemí dlouho zatlačován do pozadí především extenzivní výstavbou obytných domů, spojenou s usilovným hledáním nových dispozic přiměřených potřebám doby. Vzhledem k této situaci byla nezbytným předpokladem další práce revize dosavadní koncepce nemocnic. A to nejen vzhledem ke zcela nevyhovujícímu řešení jejich stále složitějšího provozu a k pokračující specializaci, ale také pro jejich trvající domnělou příslušnost k veřejným monumentálním stavbám a z ní vyplývající mylné důsledky. Tak například ještě na počátku třicátých let byla výstavba nemocnic spoutána řadou již zcela nevyhovujících předpisů, které sice doporučovaly jejich situování ve zdravém prostředí prostém hluku a prachu, nebo i jižní orientaci lůžkové části, na druhé straně se však spokojovaly s odstupem pouhých čtrnácti metrů od sousedních staveb a devíti metrů mezi jednotlivými objekty nemocnice a připouštěly dokonce i malé světlíkové dvory. Ani relativně značně pokročilé americké zdravotnictví se nedovedlo oprostít — zejména při stavbě velkých městských nemocnic — od některých konzervativních rysů, jako formalistní klasicizující axiality nebo naopak ryzí užítkovosti. Rovněž tvarově přežívalo staré pojetí a nejednou bylo možno pokládat výškově řešené nemocniční budovy za obytné domy nebo hotel. V souvislosti s naší velmi vyspělou architekturou třicátých let mohla být proto konstatována velmi nízká úroveň právě u nemocnic, které se „nevýrovňají jako celky nekompromisností nemocnicím německým . . . , finským nebo americkým“ a které jako „naprosto nedostačující a neuspokojující čekají ještě na své architektky“ (J. E. Koula, *Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století*. Praha 1940, 179, 182). Pro mladého projektanta, který se zaměřil na tuto problematiku již kolem roku 1930, takový stav ovšem nepředstavoval příliš spolehlivou pracovní základnu. Podstatněji ho změnit tedy předpokládalo jednak orientaci na nové pojetí stavby nemocnic v zahraničí, jednak — a především — intenzivní a soustavné studium otázky složitého provozu nemocniční budovy a jejich jednotlivých speciálních oddělení bez apriorní představy o jejich formovém ztvárnění. Ze zahraničních realizovaných projektů mohl zatím posloužit v podstatě jen jediný — Aaltovo sanatorium v Paimiu, v kterém se autorovi podařilo sklobit jeho všechny objekty v organický útvar, mimoto vytvářející s nejbližším okolím samostatný architektonický soubor. I když typologicky šlo o jiný problém, v jehož řešení dosáhla také československá architektura významného úspěchu zejména Krejcarovým sanatoriem v Trenčianských Teplicích a dalšími projektantovými studii, spočívala podnětnost těchto

nemnoha průkopnických činů jinde: prostředí založené na novém vztahu stavebních objektů k okolí i na jejich samotném utváření, překročilo hranici pouhé funkcionalistické užítkovosti a dotklo se poloh, jež naznačovaly možnosti i psychologicky aktivního podílu nemocnice jako architektonického výtvoru na léčbě pacienta.

Tento závažný poznatek byl ve stavbě všech typů nemocnic a ostatních specializovaných léčebných ústavů nepochybně největším objevem. Třebaže se ve funkcionalistické architektuře třicátých let začly již dříve, ještě před jejím vyvrcholením, objevovat tendence k potlačení přísné účelovosti a formální askeze (u nás patrně nejvíce pod vlivem úvah a projektů Le Corbusierových), patřila nemocnice k těm nemnoha stavebním kategoriím, u nichž našly praktický ohlas nejpozději. Vývojové opoždění tohoto typu bylo totiž značné, s většinou ostatních přímo nesouměřitelné, a také projektantsky šlo o nepříliš atraktivní typ, na němž mohly být nové představy například o prostoru nebo o konstrukčních a materiálových možnostech aplikovány pouze částečně. Potíže, které bylo možno překonat jen postupně, by ukázal rozbor Rozehnalovy starší tvorby, věnující se od roku 1933 problematické nemocniční stavbě s ojedinělou soustavností a důsledností. Jsou na ní například patrný přednosti i nedostatky decentralizovaného systému několika nevysokých pavilónů, které souvisely s obecnou dobovou myšlenkou o přísném vyčlenění a oddělení disparátních funkcí a které se nejcitlivěji odrazilily vždy právě na provozu objektu; je na nich v další vývojové fázi zřejmě úsilí uchovat pozitivní poznatky a odstranit chyby předchozích řešení, například pokusem o sloučení budov odlišných funkcí do jednoho bloku; ukazují dále, jak náročný úkol představovalo vytvoření soustavy přiměřených architektonických forem, které už neměly být jen funkční schránkou složitě nemocniční frekvence, ale které také měly spoluutvářet prostředí, co nejméně se odlišující od okolního světa. V tomto vývoji, podrobně doloženém množstvím staveb a návrhů, znamenaly závažný mezník první velké poválečné práce z let 1947—1948, především alternativní návrh na Zemskou dětskou klinickou nemocnici v Brně-Černých Polích a studie dispozičního řešení areálu Zemské klinické nemocnice v Brně-Bohunicích. Obě vytvořily základnu, z níž vyrůstaly už všechny pozdější Rozehnalovy návrhy na nemocniční stavby a o níž se zčásti mohly opřít i studie odlišného účelového určení. Jejich význam spočíval zejména v tom, že promyšlenou půdorysnou osnovou a dopodrobna rozpracovanou organizací provozu bezprostředně reagovaly na rychlý poválečný rozvoj lékařských věd. Konkrétně se tyto změny projeví v opuštění pavilónového systému a v soustředění funkcí do vícetraktového bloku, z nichž se i vývojově jako nejvýhodnější ukázal blok o třech křídlech. V celkovém urbanistickém i podrobném architektonickém řešení se tato dispozice jeví v dějinách našeho zdravotnického stavebnictví jako zlom. Mimoto už nešlo jen o co nejorganičtější a zvláště časově neekonomičtější skloubení a propojení dílčích účelů, třebaže na prvenství tohoto úkolu se pochopitelně nic nezměnilo. Projektantova pozornost se zároveň začala obracet k problému, o němž se sice již vědělo, jemuž však stále nebyl přiznán přiměřený význam. Tímto problémem bylo vytvoření takového mikroprostředí, které by nejen odpovídalo léčebnému programu ústavů, ale které by ho překračovalo psychologickými aspekty. Rovněž z projektantova hlediska tak neměla být předmětem nemocniční péče už pouze pacientova choroba,

nýbrž pacient jako celistvá biologická jednotka složitých kauzálních psychofyzilogických vztahů. Jestliže podle předpisů pro projektování nemocnic neměly být proti osluněným dvorům, osázeným zelení, ještě ve třicátých letech námitky (!), stal se v poválečné výstavbě — v souladu s vývojem obecné problematiky urbanistických disciplín — samozřejmým požadavek optimální polohy nemocničního areálu, s nezbytným vázemím města souvisícího, ale přesto samostatného, přiměřeně prosluněného a prostoupeného stálým pohybem čerstvého vzduchu. To ovšem nebyly zdaleka jediné požadavky na projektanta, třebaže i jejich prosazení se nejednou setkalo s nesusouhlasem. Jeho hlavním úkolem teď mělo být nejen vyhledání místa a zvládnutí provozu podle požadavků jednotlivých lékařských disciplín. Přibýla k nim navíc nutnost pracovat s takovými architektonickými útvary a formami, které by hlavní funkce a jimi podmíněné vnitřní prostorové členění ne dualisticky vyjadřovaly navenek a které by podstatně napomohly vytvořit prostředí, zbavující pacienta již u vstupu do nemocniční budovy obvyklé tísně. Rozehnal si v této souvislosti postupně vybudoval rozsáhlou soustavu prostředků, která mohla organicky navázat na jeho starší práce a která splňovala nové náročné podmínky na výstavbu nemocničních objektů. Jejím základním elementem byl jemný, až subtilní tvar, zčásti odvozený z formálního aparátu pozdního funkcionalismu, zčásti z jeho velmi osobité Le Corbusierovy lyrické transformace. Tato soustava členících a spojujících linií a pravoúhlých výplní (v níž se křivka objevuje jen výjimečně) se nejvíce uplatňuje na velkých plochách průčelí hlavních budov, kde potlačuje přirozenou mohutnost rozsáhlého objektu, usnadňuje optickou orientaci v něm a vytváří až malebné konfigurace. Mohou-li tu dnes některé prostředky i vlastnosti architektova projektu působit jako konzervativní, je třeba naléhavě připomenout, že stavba nemocnic je jednou z nejméně vhodných oblastí k ověřování nových poznatků ve formální sféře architektury. Východiskem úvah nad podobou tohoto architektonického typu zůstane nepochybně i nadále důsledně příčinný vztah architektonického tvaru k dokonale vyřešenému účelovému určení objektu.

Oprávněnost tohoto předpokladu potvrdily také další Rozehnalovy studie brněnského nemocničního areálu fakultní nemocnice a lékařské fakulty vzniklé v letech 1971 až 1972, projektované buď rovněž samostatně nebo jako organická součást bohnického universitního města a představující v tom případě — přinejmenším urbanisticky — už poněkud odlišný problém. Také v nich architekt věnoval největší pozornost především funkčním otázkám, jež rychlý vývoj vědy nenechal stranou. Mimo jiné bylo nutno vyřešit rostoucí potřebu místností pro pomocná zařízení a s tím souvisící i funkční variabilitu řady prostor nebo větších celků. Tu umožňovala již dříve modulová jednotka ortogonálního půdorysného rastru, která u menších objektů, jakýchsi pozůstatků dřívějšího pavilónového typu, předpokládala mimoto i jejich případný růst bez narušení původního architektova záměru. A také v těchto nejmladších pracích patřil svár mezi účelem a jeho tvarovou interpretací stále k hlavním problémům. Význam tohoto věčného střetávání dvou zdánlivě protikladných složek, jehož výsledkem by měl být ideální harmonický vztah, dosažený v dějinách architektury ovšem jen ojediněle, byl stupňován stále náročnějším programem mladé urbanistické disciplíny označované jako tvorba (životního) prostředí. Její teorie, genezi poněkud zúženě

odkazující na zakládání nových měst a dalších sídlištních útvarů, se sice konstituovala jen v přibližných obrysech, nicméně bylo zřejmé, že se její principy prosadí všude tam, kde se objeví člověk a stavba, a že jejím cílem bude gradace plnosti životního pocitu v nejrozmanitějších modifikacích. Je Rozehnalovou zásluhou, že se pokusil ji aplikovat i na oblast tak opomíjenou, jakou u nás představovala výstavba léčebných zařízení.

Před obdobným úkolem vyrovnat se s početnými funkcemi víceúčelového stavebního komplexu dispozičně i formálně a vytvořit odpovídající prostředí se Rozehnal octl roku 1962, kdy byl pověřen vypracováním urbanistického řešení univerzitního areálu v Brně-Bohunicích. Ani v tomto případě nestál před zcela neznámým problémem, ačkoli oblast výstavby školních budov patřila pracovně k nejmladším. Avšak zatímco dříve šlo většinou o drobnější samostatné objekty s nepříliš složitým ani rozsáhlým programem, měla být tato studie jakýmsi předobrazem budoucího univerzitního města v Brně s možností jeho alespoň částečného použití. Porůznu roztroušené fakulty, ústavy a další pedagogická a vědeckovýzkumná pracoviště měly být stmeleny v jediný celek, který by přinejmenším odstranil jejich neekonomickou funkční multiplicitu. Také k tomuto úkolu se Rozehnal později vrátil ještě několikrát, popřípadě se zpočátku souběžně s ním obíral analogickým problémem v souvislosti s návrhem na urbanistické řešení univerzitního areálu v Bratislavě. Do roku 1971, kdy vzhledem k novému vedení silniční komunikace v bohunickém úseku a tedy i k změně staveniště vznikla jako souěžní návrh nejmladší varianta půdorysného a hmotového rozvržení, tak postupně vykrystalizoval projekt, který v dějinách výstavby československých škol zaujme nepochybně velmi významné místo. Jednoduchý, na pravouhlé síti přehledně uspořádaný útvar, zároveň sevřený i dostatečně volný, sestával organicky ze dvou hlavních částí: z lékařské fakulty s nemocnicí a z rovněž samostatně přístupného komplexu ostatních fakult a budov univerzity. Přírozenou dominantu přitom pochopitelně představovaly medicínské objekty, jejichž v pořadí již pátý detailní projekt je třeba pokládat za jeden z vrcholů celé Rozehnalovy tvorby. Jejich jádro tvořil dvanáctipatrový blok vlastní nemocnice na charakteristickém, provozně stále vyhovujícím půdoryse ve tvaru Y, rozkládající se volně jižním směrem do okolního prostoru s dostatečným odstupem od nejbližších budov, a příčně situovaná nízká podnoží u paty hlavního křídla bloku, která ho na protilehlé straně oddělila od zbývajících částí objektu. Toto centrum celé urbanistické konfigurace je jakoby symbolicky na všech stranách chráněno skupinami souběžně umístěných a vzájemně propojených staveb, jejichž spojitost s ním zdůrazňuje dostředná orientace jejich podélné osy. Nejdůležitější skupinu z nich tvoří ovšem ostatní fakulty na západní straně areálu. Šestipatrové stavby jsou vybudovány — jak to zčásti prozrazuje již jejich vnějšek — na principu společného modulu. Jeho užití zde logicky vyplynulo jednak z částečné totožnosti pedagogického, vědeckého, výzkumného i obecně výchovného programu fakult, jednak z vědomí možnosti podstatně změny tohoto programu v případě radikálnějšího zásahu do struktury vysokého školství. Velmi účelná, až prostá a formálně do jisté míry i klasicizující dispozice tedy splňuje jeden z hlavních předpokladů požadovaných od projektu na veřejné stavby, totiž schopnost sloučit časovou potřebu s předvídatostí a sloužit několika generacím s jejich měnícími se požadavky.

V nejmladším pracovním období Bedřicha Rozehnalova vznikla ještě řada dalších návrhů, které svou účelovou příslušností inklinovaly většinou k ostatním, buď zdravotnickým nebo školským projektům. Tak tomu bylo například u ideového plánu na výzkumný ústav gynekologický v Brně nebo u návrhů na zahradnickou fakultu v Lednici a na archeologický a botanický ústav Československé akademie věd v Brně. Ačkoli funkce jsou mnohé z těchto projektů značně blízké oběma uvedeným skupinám prací — návrhům na nemocnici a universitu, nepřesahuje žádný z nich jejich význam. Omezenější rozsah programu zřejmě nedovolil architektu uplatnit všechny možnosti jeho vytríbené pracovní metody, především však jeho smysl pro příčinný a harmonický vztah mezi stavbou a jejím okolím. Jak ukázal nejzřetelněji uvedený návrh na nemocniční areál, pokládá Rozehnal vyřešení funkcí včetně jejich vyjádření na „vnějšku“ stavby jen za část úkolu. Stavba mu totiž nekončí svým hmotným obalem, protože její ideální funkce ho musí překračovat. Toto jakési vyzařování stavby navenek a její zasahování do okolí je pro Rozehnalovo pojetí architektury velmi charakteristické. Je to patrně základní prostředek jeho mikrourbanistického uvažování. Jeho cílem je vytvořit prostředí, které sice vyrůstá z hlavní funkce objektu, zároveň ji však přestupuje neutralizací jejích zvláštností směrem k obecnému. Tento postup od jedinečného k všeobecnému, který je do jisté míry urbanismem naruby, je ovšem reálný jen u menších architektonických celků s jednou funkční dominantou, jejichž místo je někde na pomezí „velkého“ urbanismu. Takovým celkem je například okresek nemocničního nebo vysokoškolského města. Dosáhl-li projektant nejzávažnějších výsledků právě v těchto „tématech“, není tomu nicméně jen proto, že šlo o přirozený projev důvěrné znalosti problematiky, blízké zájmem nebo pedagogickou profesí. Zejména v prvním případě je nutné interpretovat důraz na vytvoření prostředí také humanistickými základy Rozehnalovy tvorby, které jí prochází od jejích počátků a které měly nepochybně značný podíl i na volbě této pracovní oblasti a na trvalém příklonu k ní. Není jistě zkreslením skutečnosti uvažovat také o vztahu mezi tímto faktorem a soustavou použitých architektonických tvarů, v níž tak zřetelně převládá střízlivá poetizační tendence (charakteristická i pro Rozehnalův technický rukopis) nad jinými.

Žádná z Rozehnalových větších prací posledního desetiletí nebyla realizována. Ostatně málokterý z urbanistických projektů vzniká s autorovým přesvědčením, že bude uskutečněn. Spíše je to většinou vyjádření ideální představy o pojetí úkolu, plnější o to, že úvahy, jež k němu vedly, mohly být vyšlousy bez zřetele na ochuzující požadavky stavebníka. Pro historika umění, komunikujícího s dílem především ve smyslově názorné vrstvě jeho estetické reality, nemění ovšem toto setrvávání myšlenky v dvourozměrném stavu nic na jejich významu a také dokument tohoto druhu se mu stává momentem.

SEZNAM ARCHITEKTONICKÝCH PRACÍ BEDŘICHA ROZEHNALA

(realizované projekty jsou označeny ●)

- 1 Obytný dům s ateliérem malíře D. v Letovicích, 1928.
- 2 Dům drogisty V. v Letovicích, 1928.
- 3 Obytný dům s autodílnou v Letovicích, 1928.
- 4 Soutěžní návrh na ozdravovnu v Tatranské Lomnici, 1930.
- 5 Obchodní a obytný dům v Tuřanech, 1930—1931.
- 6 Soutěžní návrh na školu v Chrlících (2. cena), 1931.
- 7 Obytný dům M. v Tuřanech, 1931.
- 8 Soutěžní návrh na radnici města Brna (odměna), 1931.
- 9 Adaptace a nadstavba záložny lékařů v Brně, 1932.
- 10 Návrh na obytný dům V. ve Křtinách, 1933.
- 11 Obytný dům V. ve Křtinách, 1933.
- 12 Soutěžní návrh na most v Jundrově (společně s Boleslavem Bloudkem; 2. cena), 1934.
- 13 Léčebný ústav Dům útěchy v Brně (společně s Vladimírem Fischerem), 1934.
- 14 Adaptace místností pro rentgenovou stanici městské nemocnice v Ostravě, 1935.
- 15 Soutěžní návrh na zastavění Kraví hory v Brně (společně s Jaroslavem Gruntem, Josefem Poláškem a Václavem Roštlapilem; odměna), 1935.
- 16 Návrh na vilu S. v Jihlavě, 1935.
- 17 Návrh na vilu P. v Letovicích, 1935.
- 18 Adaptace rodinného domu ing. K. v Brně, 1936.
- 19 Soutěžní návrh na dětskou ozdravovnu ve Štосу (2. cena), 1936.
- 20 Návrh na vilu ve Valašském Meziříčí, 1936.
- 21 Návrh na letní dům B. ve Štrbském Plese, 1936.
- 22 Návrh na okresní nemocnici v Hodoníně, 1936.
- 23 Soutěžní návrh na ústav mrzáčků v Bratislavě (nepodán), 1936.
- 24 Soutěžní návrh na technické a zemědělské muzeum v Praze, 1936.
- 25 Soutěžní návrh na městské nájemné domy s malými byty v Brně (1. cena), 1937.
- 26 Městské nájemné domy s malými byty v Brně, 1937.
- 27 Kotelna a hospodářská budova zemské nemocnice v Uherském Hradišti, 1937.
- 28 Adaptace a přístavba chirurgického oddělení zemské nemocnice v Olomouci, 1937.
- 29 Soutěžní návrh na pavilón Skupiny výtvarných umělců v Brně (odměna), 1937.
- 30 Soutěžní návrh na regulační plán města Vyškova (1. cena), 1937.
- 31 Soutěžní návrh na adaptaci radnice města Vyškova (2. cena), 1937.
- 32 Návrh na kancelářské budovy firmy Alpa v Brně, 1937.
- 33 Budova finančních úřadů v Novém Jičíně, 1937.
- 34 Hlavní pavilón, izolační pavilón, prosektura, obytná budova, hospodářská budova okresní nemocnice v Novém Městě na Moravě, 1937, realizace 1940.
- 35 Soutěžní návrh na budovu českého divadla v Brně (společně s Josefem Poláškem; odměna), 1937.
- 36 Soutěžní návrh na budovu školy v Boskovicích (odměna), 1937.
- 37 Návrh na zemskou porodnici v Brně, 1938.
- 38 Budova školy v Prácheňské, 1938.
- 39 Soutěžní návrh na okresní úřad v Kroměříži (užší soutěž), 1938.
- 40 Celkový zastavovací plán, kotelna a hospodářská budova okresní nemocnice ve Vsetíně, 1938.
- 41 Návrh na izolační pavilón okresní nemocnice v Lipníku nad Bečvou, 1938.
- 42 Budova školy v Lesoňovicích, 1938.
- 43 Soutěžní návrh na policejní ředitelství v Olomouci, 1938.
- 44 Budova školy ve Valašské Polance, 1938.
- 45 Návrh na celkový upravovací plán okresní nemocnice v Ivančicích, 1938.
- 46 Zastavovací plán a hospodářská budova okresní nemocnice v Třebíči, 1938, realizace 1942.
- 47 Soutěžní návrh na chirurgický pavilón okresní nemocnice v Kroměříži (1. cena), 1938.

- 48 Hlavní pavilón, izolační pavilón, prosektura a chorobinec okresní nemocnice v Kyjově, 1938, realizace 1940—1943.
- 49 Soutěžní návrh na vzorné statky (společně s Antonínem Kurialem; 2. cena a odměna), 1938.
- 50 Hlavní pavilón a izolační pavilón okresní nemocnice v Dačicích, 1939, realizace 1945—1947.
- 51 Návrh na prosekturu státní nemocnice v Zábřehu nad Odrou, 1939.
- 52 Hospodářská budova, obytná budova a administrativní budova zemského ústavu pro choromyslné v Jihlavě, 1939, realizace 1940—1942.
- 53 Návrh na dětský pavilón okresní nemocnice ve Frýdku, 1939.
- 54 Návrh na zemskou plicní léčebnu v Šebetově, 1939.
- 55 Dům lékaře v Lišni, 1939.
- 56 Návrh na rodinný dům prof. MUDr. P. v Jindřichově Hradci, 1939.
- 57 Návrh na hlavní a izolační pavilón okresní nemocnice v Boskovících, 1939.
- 58 Návrh na hlavní a izolační pavilón okresní nemocnice v Hodoníně, 1939.
- 59 Adaptace domu Masarykovy ligy proti tuberkulóze v Brně, 1939.
- 60 Chorobinec, budova sester a vrátnice okresní nemocnice v Novém Městě na Moravě, 1939, realizace 1941.
- 61 Budova sester, budova primáře, vrátnice, dispensář pro tuberkulózu, budova lékařů a porodnicko-gynekologický pavilón okresní nemocnice v Kyjově, 1939, realizace 1947—1948.
- 62 Obytný dům S. v Novém Městě na Moravě, 1939.
- 63 Chirurgický pavilón okresní nemocnice v Kroměříži, 1939, realizace 1947—1948.
- 64 Budova sester a budova primáře okresní nemocnice v Hranicích, 1939.
- 65 Generální plán přestavby zemské nemocnice v Olomouci, 1939.
- 66 Generální zastavovací plán okresní nemocnice v Kroměříži, 1939.
- 67 Hospodářská budova a obytné budovy okresní nemocnice v Kroměříži, 1939, realizace 1946—1947.
- 68 Návrh na administrativní budovu, porodnický pavilón a izolační pavilón okresní nemocnice v Kroměříži, 1939.
- 69 Návrh na porodnický pavilón a hospodářskou budovu zemské nemocnice v Olomouci, 1940.
- 70 Návrh na osvětový dům ve Vanovicích, 1942.
- 71 Generální plán přestavby okresní nemocnice v Prostějově, 1942.
- 72 Návrh na chirurgický a interní pavilón a administrativní budovu okresní nemocnice v Třebíči, 1942.
- 73 Návrh na obytný dům L. v Brně, 1942.
- 74 Typový izolační pavilón okresní nemocnice ve Vsetíně, 1942.
- 75 Generální plán přestavby okresní nemocnice v Přerově, 1942.
- 76 Návrh na obytnou budovu a velkoobchod s vínem firmy Viskovič v Brně, 1942.
- 77 Návrh na obytný dům malíře M. ve Frýdštejně, 1942.
- 78 Obytný dům Č. v Rousínově, 1942.
- 79 Návrh na obytný dům v Tomkách na Slovensku, 1943.
- 80 Návrh na školu s internátem Bambino ve Sloupu, 1943.
- 81 Návrh typů nové školy obecné a mateřské pro venkov, 1944.
- 82 Návrh typů mateřské školy a jeslí pro město, 1944.
- 83 Návrh typů nižší střední školy, 1944.
- 84 Návrh na obytný dům a velkozahrádnictví V. v Brně, 1944 a 1945.
- 85 Letní dům K. v Brně, 1945.
- 86 Návrh pro ústav pro léčbu zářením v Brně, 1945.
- 87 Návrh na obytný dům prof. M. v Brně, 1945.
- 88 Návrh na obytný dům s kancelářemi a laboratořemi firmy Teluria v Letovicích, 1945.
- 89 Návrh na budovu jacht-klubu s loděnicemi v Brně, 1945.
- 90 Chirurgický a interní pavilón okresní nemocnice v Hodoníně, 1945.
- 91 Adaptace místností pro oční oddělení zemské nemocnice v Brně, 1945.
- 92 Návrh na izolační pavilón okresní nemocnice v Kroměříži, 1946.
- 93 Adaptace izolačního pavilónu pro mozkovou chirurgii zemské nemocnice v Brně, 1946.

- 94 Adaptace a vnitřní zařízení budovy Obchodní akademie pro účely teoretických ústavů lékařské fakulty P. U. v Olomouci, 1946.
- 95 Adaptace a vnitřní zařízení budovy gymnasia pro účely teoretických ústavů lékařské fakulty P. U. v Olomouci, 1946.
- 96 Návrh na izolační pavilón okresní nemocnice v Dačicích, 1946.
- 97 Návrh prototypu Domu zdraví, 1946.
- 98 Zastavovací studie klinické nemocnice v Brně-Bohunicích, 1946.
- 99 Situační studie a perspektivy zemské dětské nemocnice v Brně-Černých Polích, 1946.
- 100 Hospodářská budova zemské nemocnice v Olomouci, 1946.
- 101 Adaptace obytného domu v Tuřanech, 1946.
- 102 Hospodářská budova okresní nemocnice v Přerově, 1946.
- 103 Návrh na hlavní budovu, hospodářskou budovu a garáže okresní nemocnice v Boskovicích, 1946.
- 104 Vnitřní zařízení ústavu soudního lékařství lékařské fakulty P. U. v Olomouci, 1946.
- 105 Studie oblastní nemocnice ve Znojmě, 1946.
- 106 Kotelna a strojovna okresní nemocnice v Hodoníně, 1946.
- 107 Kotelna, strojovna a garáže okresní nemocnice v Dačicích, 1947.
- 108 Dětská klinická nemocnice v Brně-Černých Polích, 1947, realizace 1949—1954.
- 109 Obytný dům pro zaměstnance okresní nemocnice v Přerově, 1947.
- 110 Obytný dům pro zaměstnance okresní nemocnice v Dačicích, 1947.
- 111 Obytný dům pro lékaře a zaměstnance okresní nemocnice v Kyjově, 1947.
- 112 Obytná budova pro zaměstnance ústavu pro nervově choré v Kroměříži, 1947.
- 113 Vnitřní zařízení chirurgického a interního pavilónu okresní nemocnice v Kroměříži, 1947.
- 114 Návrh na přístavbu a adaptaci Domu útěchy v Brně, 1947.
- 115 Porodnicko-gynekologický pavilón okresní nemocnice v Kyjově, 1947.
- 116 Návrh na hospodářskou budovu okresní nemocnice ve Znojmě, 1947.
- 117 Návrh na obytnou budovu prof. MUDr. P., 1948.
- 118 Návrh na obytnou budovu dr. Z. v Brně, 1948.
- 119 Prosektura okresní nemocnice v Hodoníně, 1948.
- 120 Garáže a dílny okresní nemocnice v Hodoníně, 1948.
- 121 Obytná budova lékařů a sester okresní nemocnice v Dačicích, 1948.
- 122 Návrh na pavilón interního lékařství a pavilón tuberkulózy okresní nemocnice v Dačicích, 1948.
- 123 Návrh na porodnicko-gynekologický pavilón okresní nemocnice v Kroměříži, 1948.
- 124 Vstupní budova a vrátnice okresní nemocnice v Hodoníně, 1948.
- 125 Nemocniční koupaliště okresní nemocnice v Kroměříži, 1948.
- 126 Návrh na zemskou klinickou nemocnici v Brně-Bohunicích, 1948.
- 127 Návrh na vysokou školu zemědělskou v Brně, 1948.
- 128 Obytný dům lékařů okresní nemocnice v Hodoníně, 1949.
- 129 Návrh na zvířetník pro Dům útěchy v Brně, 1949.
- 130 Soutěžní návrh na klinickou nemocnici v Bratislavě, 1949.
- 131 Adaptační plán obytného domu v Brně-Řečkovcích pro účely kalmetizačního ústavu, 1949.
- 132 Vnitřní zařízení dětské klinické nemocnice v Brně-Černých Polích, 1949.
- 133 Vnitřní zařízení okresní nemocnice v Hodoníně, 1950.
- 134 Návrh na zdravotní středisko a dořešení okresní nemocnice v Dačicích, 1950.
- 135 Návrh na spaleninovou stanici pro fakultní nemocnici v Brně, 1950.
- 136 Vnitřní zařízení okresní nemocnice v Dačicích, 1950.
- 137 Zdravotní středisko n. p. ČKD v Blansku, 1950.
- 138 Soutěžní návrh na výstavní pavilón ministerstva zemědělství ČSR v Moskvě (odměna), 1950.
- 139 Druhý návrh na zdravotní středisko při okresní nemocnici v Dačicích, 1951.
- 140 Návrh na pavilón dětských chorob při okresní nemocnici v Dačicích, 1951.
- 141 Adaptace žákovské kuchyně a jídelny střední školy na Mendlově náměstí v Brně, 1951.
- 142 Adaptace operačního traktu fakultní nemocnice v Olomouci, 1951.
- 143 Adaptace laboratoří a krevní stanice okresní nemocnice v Hodoníně, 1951.

- 144 Adaptace vily pro účely vojenského ústavu okresní nemocnice ve Svitavách, 1952.
- 145 Adaptace rentgenové stanice porodnicko-gynekologické kliniky lékařské fakulty UJEP v Brně, 1952.
- 146 Návrh adaptace rentgenové stanice fakultní nemocnice v Brně, 1952.
- 147 Dietní kuchyně klinické nemocnice v Brně, 1952.
- 148 Adaptace budovy pro účely Pramene v Letovicích, 1952.
- 149 Okresní ústav národního zdraví v Náměšti nad Oslavou, 1953.
- 150 Návrh adaptace tělocvičny Pod hradem v Brně, 1953.
- 151 Návrh adaptace porodnicko-gynekologické kliniky fakultní nemocnice v Brně, 1953.
- 152 Návrh na prosekturu a pavilón prudkých infekcí pro fakultní nemocnici v Brně-Bohunicích, 1953.
- 153 Návrh na karantenní oddělení při dětské klinické nemocnici v Brně, 1954.
- 154 Návrh na výstavbu objektů Drutěvy v Brně, 1954.
- 155 Návrh na dostavbu onkologického ústavu v Brně, 1955.
- 156 Návrh na budovu polikliniky fakultní nemocnice v Brně, 1955.
- 157 Návrh na budovu poslucháren a rýsoven stavební fakulty VUT v Brně, 1955.
- 158 Ideový návrh na nemocnici 2. stupně, 1956.
- 159 Návrh na dostavbu VUT na Barvičově ulici v Brně, 1956.
- 160 Návrh na přístavbu stavební fakulty VUT na Poříčí v Brně, 1956.
- 161 Návrh na typovou tělocvičnu s příslušenstvím pro všeobecně vzdělávací školy, 1957.
- 162 Nadstavba budovy pro účely operačních sálů okresní nemocnice v Novém Jičíně, 1957.
- 163 Návrh na interní pavilón okresní nemocnice v Novém Jičíně, 1957.
- 164 Návrh na přístavbu nové rentgenové a radioterapeutické stanice onkologického ústavu v Brně, 1958.
- 165 Návrh na psychiatrickou kliniku fakultní nemocnice v Brně-Bohunicích, 1958.
- 166 Návrh na infekční a tuberkulózní nemocnici v Brně, 1958.
- 167 Návrh na typizovanou budovu dílen a laboratoří pro všeobecně vzdělávací školy, 1958.
- 168 Návrh na typizované budovy kulturních domů, 1958.
- 169 Typový návrh na plavecké bazény všeobecně vzdělávacích škol, 1958.
- 170 Typový návrh na všeobecně vzdělávací školy, 1958.
- 171 Návrh na vysokoškolské koleje v Brně-Černých Polích, 1958.
- 172 Návrh na vysokoškolské koleje pro nemocné studenty v Brně-Králově Poli, 1958.
- 173 Návrh na polikliniku ve Vyškově, 1958.
- 174 Adaptace místnosti stomatologické kliniky lékařské fakulty UJEP v Brně, 1958.
- 175 Adaptace místností rentgenové stanice chirurgické kliniky lékařské fakulty UJEP v Brně, 1958.
- 176 Adaptace místnosti chirurgické kliniky lékařské fakulty UJEP v Brně, 1958.
- 177 Návrh na energetickou fakultu VUT a urbanistické řešení celého areálu na Veveří ulici v Brně, 1958.
- 178 Návrh na tělovýchovná zařízení pro VUT na Veveří ulici v Brně, 1958.
- 179 Druhý návrh na tuberkulózní nemocnici v Brně-Červeném kopci, 1959.
- 180 Adaptace a úprava místností nervové kliniky lékařské fakulty UJEP v Brně, 1959.
- 181 Soutěžní návrh na klinickou nemocnici v Praze-Motole (odměna), 1959.
- 182 Návrh na klinickou nemocnici a urbanistické řešení areálu v Brně-Bohunicích, 1959.
- 183 Návrh tří typů kulturních domů, 1959.
- 184 Návrh na činžovní domy v sídlišti Praha-Hloubětín, 1960.
- 185 Návrh na restauraci v sídlišti Praha-Hloubětín, 1960.
- 186 Návrh na obchodní dům v sídlišti Praha-Hloubětín, 1960.
- 187 Návrh na tuberkulózní nemocnici v Ostravě-Staré Bělé, 1960.
- 188 Adaptace okresní nemocnice v Moravské Třebové, 1960.
- 189 Adaptace okresní nemocnice v Chomutově, 1960.
- 190 Návrh na hotel v Orlíku, 1960.
- 191 Návrh na budovu všeobecně vzdělávací školy v Chomutově, 1960.
- 192 Návrh na kombinát na výrobu vajec, 1960.

- 193 Návrh na kombinát na výrobu drůbežního masa, 1960.
- 194 Návrh na okresní nemocnici v Sedlčanech, 1961.
- 195 Návrh na druhý hotel v Orlíku, 1961.
- 196 Návrh na radioaktivní laboratoře ve Frenštátě pod Radhoštěm, 1961.
- 197 Návrh na sportoviště v Turčanském Martině, 1961.
- 198 Návrh na administrativní budovu pro dům Šverma v Ostravě, 1961.
- 194 Návrh na okresní nemocnici v Sedlčanech, 1961.
- 200 Urbanistické řešení arcálu UJEP v Brně-Bohunicích, 1962.
- 201 Návrh na Universitu J. E. P. v Brně-Bohunicích, 1962.
- 202 Urbanistické řešení a návrh na Universitu J. A. K. v Bratislavě, 1963.
- 203 Urbanistické řešení a návrh na budovy University J. E. P. v Brně-Bohunicích, 1963.
- 204 Soutěžní návrh na přírodovědeckou fakultu UJEP v Brně (1. cena), 1964.
- 205 Návrh na dostavbu dětské klinické nemocnice v Brně-Černých-Polích, 1964.
- 206 Resuscitační oddělení I. chirurgické kliniky UJEP v Brně, 1965.
- 207 Návrh na rekonstrukci kojeneckého oddělení porodnicko-gynekologické kliniky UJEP v Brně, 1965.
- 208 Návrh na dostavbu a přestavbu kardiologického oddělení II. chirurgické kliniky UJEP v Brně, 1965.
- 209 Návrh na fakultní nemocnici a lékařskou fakultu UJEP v Brně, 1965.
- 210 Rekonstrukce a dostavba II. stomatologické kliniky UJEP v Brně, 1966.
- 211 Návrh na archeologický a botanický ústav ČSAV v Brně, 1966.
- 212 Návrh na obchodní dům ve Vídni (společně s Evou Rozehnalovou), 1966.
- 213 Návrh na hospodářskou budovu pro léčebnu vnitřních nemocí v Letovicích, 1967.
- 214 Ideový urbanisticko-architektonický návrh na nemocnici Brno-sever, 1967.
- 215 Druhý návrh na archeologický a botanický ústav ČSAV v Brně, 1967.
- 216 Třetí návrh na archeologický a botanický ústav ČSAV v Brně, 1967.
- 217 Rekonstrukce a dostavba chirurgického oddělení okresní nemocnice v Ivančicích, 1968.
- 218 Návrh na rekonstrukci a dostavbu kliniky plastické chirurgie v Brně, 1968.
- 219 Návrh na rekonstrukci a dostavbu okresní nemocnice ve Svitavách, 1968.
- 220 Návrh na výzkumný ústav gynekologický UJEP v Brně, 1968.
- 221 Návrh na klubovní budovu ve Slatině, 1968.
- 222 Návrh na přístavbu operačních sálů pro III. chirurgickou kliniku UJEP v Brně, 1968.
- 223 Návrh na úpravu a přístavbu dětské klinické nemocnice v Brně, 1968.
- 224 Druhý návrh na přístavbu operačních sálů III. chirurgické kliniky UJEP v Brně, 1969.
- 225 Návrh na experimentální pracoviště psychiatrické kliniky UJEP v Brně, 1969.
- 226 Druhý soutěžní návrh na klinickou nemocnici v Praze-Motole (odměna), 1969.
- 227 Návrh na budovy zahradnické fakulty Vysoké školy zemědělské v Lednici, 1969.
- 228 Návrh na porodnicko-gynekologický pavilón okresní nemocnice v Novém Městě na Moravě, 1969.
- 229 Návrh na ústavní prádelnu pro léčebnu vnitřních nemocí v Letovicích, 1969.
- 230 Návrh na rodinný dům pro evangelického faráře ve Vanovicích, 1970.
- 231 Návrh na čajový pavilón pro rekreační středisko na Kraví hoře v Brně, 1970.
- 232 Návrh na obytný dům prof. U. v Brně, 1970.
- 233 Návrh na polikliniku a dostavbu okresní nemocnice v Ivančicích, 1970.
- 234 Soutěžní návrh na urbanisticko-architektonické řešení areálu UJEP v Brně-Bohunicích, 1971.
- 235 Druhý návrh na obytný dům prof. U. v Brně, 1971.
- 236 Návrh na rekonstrukci obytného domu v Letovicích, 1971.
- 237 Návrh a adaptace budovy zdravotních sester v Grohově ulici v Brně, 1972.
- 238 Přístavba rehabilitačního a balneologického oddělení porodnicko-gynekologické kliniky UJEP v Brně, 1972.
- 239 Generální plán fakultní nemocnice v Brně, 1972.
- 240 Návrh na dostavbu fakultní nemocnice v Brně, 1972.
- 241 Soutěžní návrh na urbanisticko-architektonické řešení kolejí a menzy v Brně na Vinařské ulici, 1972.
- 242 Návrh na dostavbu dětské klinické nemocnice v Brně-Černých Polích, 1973.

- 243 Návrh na přístavbu rodinného domu na Březinově ulici v Brně, 1973.
- 244 Návrh na rodinný dům v Brně, 1973.
- 245 Druhý návrh na dostavbu dětské klinické nemocnice v Brně-Černých Polích, 1974.
- 246 Návrh na výzkumný ústav biologie pro ČSAV v Brně, 1974.
- 247 Návrh na rehabilitační pavilón OÚNZ ve Svitavách, 1975.
- 248 Návrh na výzkumný ústav pediatrický v Brně, 1975.
- 249 Návrh na protialkoholní oddělení psychiatrické léčebny v Brně, 1975.
- 250 Druhý návrh na rehabilitační pavilón OÚNZ ve Svitavách, 1975.
- 251 Generální plán dostavby psychiatrické léčebny v Brně, 1975.

THE WORK OF ARCHITECT BEDŘICH ROZEHNAL

The study deals with the work of Bedřich Rozehnal, an architect in Brno (born in 1892), whose chief interest was the building of hospitals, other health-service institutions and universities. It pays attention to the development of the correlation between the exact purpose of the buildings and their forms, and to the increasingly greater emphasis on their surroundings which should correspond to the emanation of the ideal functions into the environment. The author of the study finds this micro-urbanistic conception of the architect, expressed by a system of fine and poetic forms, as the most important quality of his vast work, as well as a substantial contribution to the contemporary ecological interdiscipline concerning the formation of the living environment.